

Még 1935-ben a csurgói (Somogy megye) Csokonai Vitéz Mihály Református Reálgimnáziumban egy sárga borítólapú folyóiratot adott a kezembe *Mátéffy Béla* tanár úr. (Ő – 92 évesen – Erdélyben él, Székelyudvarhelyen ma is jó egészségben. Gyakran megfordul Budapesten, Csurgón, sőt Genfben, Stockholmban is.) Az említett folyóirat a *Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapok* volt.) Kedvem támadt az ott megjelent némely matematika feladat megoldásához, majd a megoldott feladatokat kezdtem a Szerkesztőségnek beküldeni. Most, hogy a Széchenyi Könyvtárban a régi példányok nagy részét megtaláltam, kiderült, hogy 1935/1936 és a következő tanévben legalább 50 matematika és 10 fizika feladat megoldását beküldtem.

Major János

Néhányat a nevem alatt közöltek, az elsőt 1935. októberben. Érettségi után megszereztem a jogtudományi doktortust, majd 13 év múlva az ELTE matematika-ábrázoló geometria szakán a tanári diplomát.

A gyerekek és unokák, nagyszülei, szülei matematika fizika iránti érdeklődését, lelkesedését követve szintén bekapcsolódtak a lap munkájába különböző szinteken és viszonylatban, 1959-ben a Lap címe átmenetileg módosult: *Középiskolai Matematikai Lapok (Fizika rovattal bővítve)*, majd 1992-ben visszanyerte a korábbi, a 60 év előtti címét.

Major János (legidősebb fiam) középiskolás korában (Kandó Kálmán Technikum, 1959-63-ig) rendszeresen küldött megoldásokat. A jól ismert decemberi tablón a harmadik és negyedik osztályban is megjelent a fényképe. Több megoldását közölte a Lap, az elsőt 1962 márciusban.

Majd később szoros kapcsolatba került a lappal a fizika szerkesztőbizottság tagjaként. Erről Major János így vall: „Elsős voltam a Kandó Kálmán Technikumban, amikor édesapám előfizette számomra a Középiskolai Matematikai Lapokat. Nem véletlenül és nem is elsősorban azért, mert matematikatanár, hanem leginkább azért, mert gimnazista korában ő is megoldója volt a Lapoknak. Másodikban sikerült megoldanom a kitűzött matematika gyakorlatok egy jó részét és ezzel a középmezőnyben végeztem. Eközben a Lapokat csak felületesen olvastam, olyannyira, hogy csak ennek a tanévnek a vége felé vettem észre, hogy a Lapok nem fejeződik be a kitűzött matematika feladatok szövegével, hanem utána következik még egy rész, a Fizika Rovat. Mint technikumi tanulónak, főleg az elektromosságtani feladatok nem tűntek túl nehéznek, ezért elhatároztam, hogy szeptembertől a Fizika Rovat pontversenyébe is benevezek. A feladatok egy részét könnyen meg tudtam oldani, mivel a technikumban sok mindent alaposabban tanultunk, mint a többiek a gimnáziumban, sokszor azonban nem is értettem, hogy miről szól a példa. Ilyenkor elővettem az otthon található egyetlen fizika könyvet, egy Kísérleti Fizika című egyetemi jegyzetet. Ebből a könyvből azután majdnem minden fogalmat és törvényt megértettem, amelyek szükségesek voltak a példák megoldásához. Félévkor azután meghívót kaptam az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Ifjúsági Fizikai Körének ülésére, ahol hogy, hogy nem, hamarosan társtitkár lettem, Földeáki Máriával, későbbi évfolyamtársammal és Simon Istvánnal együtt. A minden második héten tartott összejövetelek első része – általában a Kör tagjai tartottak előadást – mindig érdekes volt, ami azonban utána következett – az éjfélig tartó beszélgetés, vita és néha veszekedés a fizikáról és minden másról is – legalábbis számomra elmulaszthatatlan volt. A Körben ismerkedtem meg egy sereg későbbi pályatársammal, itt találkoztam először Tichy Gézával is, aki évfolyamtársam, munkatársam, barátom lett. Megtudtam, hogy az egyetemen van egy olyan szak, amelyet fizikusnak neveznek és a Kör rendezvényein láttam életemben először fizikusokat. Az Ifjúsági Fizikai Körben hallottak olyan mély benyomást gyakoroltak rám, hogy alig több, mint egy évvel azután, hogy az első fizika példamegoldást beküldtem a Középiskolai Matematikai Lapok pontversenyére, eldöntöttem, hogy fizikus leszek.

Azóta hosszú idő telt el. Az egyetemen szilárdtestfizikát tanultam és kísérleti fizikus lettem, az utóbbi időben pozitronokkal és müonokkal végzett szilárdtestfizikai mérések végzése a fő kutatási területem.”

Major Pál második fiam, (a Bláthy Ottó Technikumban érettségizett 1966-ban) szorgalmas példamegoldója volt a Lapnak, főleg matematikából. Fényképe is megjelent. Jelenleg villamosmérnök.

Major Péter (a harmadik fiam, ugyancsak a Bláthy Ottó Technikumban érettségizett, 1967-ben). Szintén szerepelt megoldóként. Fizika feladatmegoldását a Lap közölte. Fényképe is megjelent. Ő is villamosmérnök.

Major Éva, Zilahy Istvánné (negyedik gyermekem) kezdő mat-fiz. tanárként kapcsolódott be a Fizika Rovat munkájába. 1976-tól 80-ig részben a beérkezett megoldásokat javította, részben pedig a pontnyilvántartás munkáját végezte és a pontokat összesítette.

Szőkefalvi-Nagy Ágnes (Major János felesége és a külföldön is jól ismert szegedi professzor Szőkefalvi-Nagy Béla lánya) a fizika rovat szerkesztőbizottságának tagja volt 1974. januártól 1975. májusig, és később a Fizika Rovat szerkesztője 1982-ig. Ma kutató fizikusként dolgozik férjével együtt Németországban. Következésképpen emlékezik vissza:

„Azon bizonyára sokak egyike vagyok én is, akiket a pályaválasztásban döntően befolyásolt a Lap olvasása és a pontversenyben való részvétel. Azok minden bizonnyal kevesebben vannak, akiknek a későbbiek során is aktív kapcsolatuk maradt a lappal. Nekem jónéhány évig alkalmam volt a „színpalak mögött” is tevékenykedni, ma pedig gyermekeim révén vált újra élővé a kapcsolat.

Megoldó koromból a beküldési határidő napja maradt igen emlékezetes számomra. Az ,ej, ráérünk arra még' szokásos taktikájával mindig sikerült a megoldások leírását a végsőkéig halogatni. Így aztán nem csoda, hogy az utolsó napon mindig az órával vívtam harcot, s emlékszem az izgalomra, hogy vajon nem zár-e be a vasútállomás későig nyitva tartó postája amíg odaérek, s hogy a postások remélhetőleg nem csavarták át még a pecsétet a következő napi dátumra. Hallottam azonban olyan esetről is, amikor még az éjfél vészes közeledte sem térítette el az illetőt a végső céltól: a posta pultján körömlöve is tovább dolgozott a makacsnak bizonyuló egyenlet megoldásán.

Az egyetem elvégzése után előbb feladatjavítóként, majd a szerkesztés munkálataiban dolgoztam Kunfalvi Rezső avatott kezei alatt, míg az ő nyugdíjba menetele után néhány évig az akkori Fizika Rovat szerkesztésének teljes munkáját végezhettem. Ami ebből az időszakból nagyon megmaradt bennem, az a nyomdai határidők megfellebbezhetetlen szigora.

Mivel fő törekvésünk az volt, hogy minden feladat mintamegoldása a lehető leghamarabb megjelenjen, s alkalmanként egy-egy hosszabb cikk is megjelenhessen, a tördelésnél minden sor többletért meg kellett küzdeni. Ezek az emlékek már letűnt időket idéznek, a számítógépes szövegszerkesztés és tördelés igen sok szempontból egyszerűsíti a munkát.

A világban körülnézve a Lap egyedülálló azáltal, hogy olvasói (megoldói) közvetlenül befolyásolják tartalmát. Ez a születésnap azt is mutatja, hogy időtálló is. Ez kétségtelenül összefügg azzal a megfigyeléssel, hogy a Lap ,öröklődik'. Az én generációm gyermekei körülbelül most középiskoláskorúak, sok az ismerős név, sőt a képeken ismerős vonások is felfedezhetők."

Major András, aki most szüleivel együtt Németországban – Stuttgartban tartózkodik, onnan küldi be megoldásait a lapnak. Eleinte matematika gyakorlatokat és fizika feladatokat, újabban fizika feladatmegoldásokat is nagyon eredményesen. Részt vett a XXIV. Nemzetközi Fizikai Diákolimpián Williamsburgban (USA) az idén júliusban, – a német csapat tagjaként, s ott bronzérmét és egy különdíjat is kapott.

Major Zsuzsanna (Ágnes és János lánya) már az általános iskola VIII. osztályától küldött be a megoldásokat Stuttgartból, s főleg a mérési feladatokat kedvelte. A Lap többször is közölte az ő mérési módszerének leírását. Jutalmat is kapott.

Szőkefalvi-Nagy Ágnes

Major Zsuzsa

Major Tünde (M. Péter lánya) 1990–92-ben küldött be fizika gyakorlatokra megoldásokat, még I. és II. gimnazista korában.

A Lap 100 éve, 1893. decemberében jelent meg először, s azóta több megszakítástól eltekintve folyamatosan. A Lap 1991. decemberi számának hátsó borító lapján a szerkesztőség úgy írja, hogy a Lap nem jelent meg az 1914–25 és 1939 – 47 években (inter arma silent Musae), tehát összesen 21 évig. Ha egyéb években – legalább 1–2 szám megjelent, akkor 1894-től számítva az idén a 79. aktív évét éli. Az idei 43. évfolyam tehát 1951-től van számozva. Érdemes volna meggondolni, hogy a Lap az 1948 előtti életét úgy is ünnepelné, hogy 1994-ben a 80. évfolyamát írná fel a címlapjára, ezzel is megbecsülve a nemes elődöket.

A legújabb kor matematikájában előkelő szerepet játszik a kutatás, amely egyes problémák megoldásának lehetetlenségére vonatkozik és így vesszük észre, hogy régi, nehéz problémák, mint pl. a paralellák axiómájának bizonyítása, a kör quadraturája, vagy az ötödfokú egyenleteknek megoldása gyökvonás által, teljesen kielégítő és szigorú megoldást nyertek, ha nem is oly értelemben, amilyenben eredetileg gondolták.

Ezen figyelemreméltó tényállás, más filozófiai megfontolások keretében, azt a meggyőződést kelti bennünk, – amelyet bizonyára minden matematikus követ, amelyet azonban idáig senki sem támogatott bizonyítékokkal, – hogy minden, pontosan körülírt matematikai probléma okvetlenül alkalmas a szigorú elintézésre, akár úgy, hogy sikerül a felállított kérdésre feleletet adni, akár úgy, hogy világossá válik a megoldás lehetetlensége és így minden kísérletnek szükségképen való sikertelensége.

Ezen meggyőződésünk, minden matematikai probléma megoldhatóságát illetőleg, erősen buzdít minket munkánk közben; állandóan halljuk magunkban a szózatot: Itt a probléma, keresd a megoldását! Ezt megtalálhatod, tisztán gondolkodásod segítségével; mert a matematikában nem létezik az „Ignorabimus”!

Hilbert D. (1900.)